

EDUSKUNNAN VASTAUS 194/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä, rikosrekisterilain muuttamisesta sekä rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä, rikosrekisterilain muuttamisesta sekä rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta (HE 149/2013 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 16/2013 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja siten edistää ja turvata alaikäisten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia.

2 §

Sovellettamisala

Tässä laissa säädetään menettelystä, jonka avulla selvitetään alaikäisten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustaa.

Tätä lakia ei sovelleta tehtäviin, joita hoidetaan vapaaehtoistehtävän järjestäjän kanssa tehdyn toimeksiantosopimuksen perusteella ansiotarkoituksessa tai joita varten on pyydetty rikosrekisteriotteen esittämistä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä koskevan lain (504/2002) mukaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vapaaehtoistehävän järjestäjällä* rekisteröityä yhdistystä, säätiötä tai muuta yksityis- tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä taikka yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka nimissä vapaaehtoistehävään liittyvä alaikäisille suunnattu toiminta on järjestetty;

2) *vapaaehtoisella* henkilöä, joka omasta tahdostaan osallistuu tai jonka on tarkoitus osallistua vapaaehtoistoimintaan olematta virka- tai työsuhteessa vapaaehtoistehävän järjestäjään.

4 §

Alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta turvaavat toimet

Vapaaehtoistehävän järjestäjän on luotava toimintaansa koskevia ohjeita tai menettelytapoja, jotka ovat tarpeellisia tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi sekä arvioitava ne vapaaehtoistehävät, joihin valittavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää.

5 §

Oikeus pyytää rikosrekisteriote

Vapaaehtoistehävän järjestäjällä on oikeus pyytää Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote vapaaehtoisesta, jos vapaaehtoistehävän järjestäjä on antamassa vapaaehtoiselle tehtävän, johon kuuluu:

1) säännöllisesti ja olennaisesti alaikäisen opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa;

2) henkilökohtainen vuorovaikutus alaikäisen kanssa; ja

3) tehtävän hoitaminen yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei tämän lain 4 §:ssä tarkoitetuista toimista huolimatta voida kohtuudella turvata.

Oikeus pyytää 1 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta koskee myös henkilön valitsemista sellaiseen koulutukseen tai valmennukseen, joka on edellytyksenä 1 momentissa tarkoitettun tehtävän hoitamiselle.

6 §

Vapaaehtoisen suostumus rikosrekisteriotteen antamisen edellytyksenä

Rikosrekisteriotteen antaminen edellyttää, että vapaaehtoinen on antanut otteen hakemiseen etukäteen kirjallisen suostumuksen.

Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että vapaaehtoinen on ennen suostumuksen antamista saanut tiedon rikosrekisteriotteen tarkoituksesta ja sen käytöstä, rikosrekisteriotteeseen merkittävistä tiedoista ja siihen liittyvästä tietojenkäsittelystä, vapaaehtoistehävän järjestäjän velvollisuudesta luovuttaa ote vapaaehtoiselle sekä tarvittaessa siitä, että rikosrekisteriotetta hakee vapaaehtoistehävän järjestäjän toimeksiannosta 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhdistys.

7 §

Rikosrekisteriotteen hakeminen

Rikosrekisteriotetta on haettava kirjallisesti Oikeusrekisterikeskukselta. Hakemuksessa tulee olla tai siihen tulee liittää 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu suostumus.

Rikosrekisteriotetta koskevassa hakemuksessa tulee ilmoittaa:

1) vapaaehtoistehävän järjestäjän nimi, rekisteröintitunnus ja osoite sekä, jos otetta hakee 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhdistys, tätä koskevat tiedot, samoin kuin hakemista koskeva 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimeksianto;

2) vapaaehtoisen nimi ja henkilötunnus, tai, jollei sitä ole, syntymäaika ja -paikka, kotikunta, yhteystiedot, kansalaisuus ja ammatti;

3) se tehtävä, jota vapaaehtoisen on tarkoitus hoitaa sekä sellainen kuvaus tehtävästä, joka on tarpeen otteen antamisen edellytyksiä harkittaessa;

4) tiedot 4 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä ja niiden hyväksymisestä.

8 §

Rikosrekisteriotteen hakeminen toimeksiannosta

Vapaaehtoistehävän järjestäjän kirjallisesta toimeksiannosta rikosrekisteriotetta voi hakea keskusjärjestö tai sellainen yhdistys, joka kuuluu samaan keskusjärjestöön kuin vapaaehtoistehävän järjestäjä.

Oikeusrekisterikeskus toimittaa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa rikosrekisteriotteen suoraan vapaaehtoistehävän järjestäjälle.

9 §

Vapaaehtoisen esittämä rikosrekisteriote

Jos vapaaehtoisella on hallussaan itseään koskeva rikosrekisterilain 6 §:n 2 tai 5 momentissa tai 6 a §:ssä tarkoitettu rikosrekisteriote, vapaaehtoistehävän järjestäjä voi pyytää vapaaehtoista esittämään ote nähtäväksi edellyttäen, että tämän lain 5 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät ja vapaaehtoinen on antanut ilmoituksen, josta käy ilmi, että vapaaehtoinen on saanut tiedon tämän lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista.

10 §

Ilmoittaminen rikosrekisteriotteen pyytämisestä

Vapaaehtoistehävän järjestäjän on hakiesaan vapaaehtoisia tässä laissa tarkoitettuihin tehtäviin ilmoitettava, että vapaaehtoisesta on tarkoitus pyytää rikosrekisterilain 6 a §:ssä tarkoitettu rikosrekisteriote.

11 §

Merkintä rikosrekisteriotteen tarkistamisesta ja otteen antaminen vapaaehtoiselle

Vapaaehtoistehävän järjestäjä saa tehdä vapaaehtoisen henkilötietoihin ainoastaan merkin-

nät rikosrekisteriotteen tarkistamisesta ja otteen tunnistetiedoista. Rikosrekisteriotteesta ei saa ottaa jäljennöstä.

Vapaaehtoistehävän järjestäjän on viipymättä asian tultua käsiteltyksi luovutettava rikosrekisteriote vapaaehtoiselle, jota se koskee.

12 §

Vaitiolovelvollisuus

Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä tehdessään päätöstä siitä, annetaanko vapaaehtoiselle 5 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa sivulliselle senkään jälkeen, kun henkilö ei enää hoida sitä tehtävää, jossa hän on tiedon saanut.

13 §

Vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisrikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 11 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden luovuttaa rikosrekisteriote sille, jota se koskee, on tuomittava vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisrikkomuksesta sakkoon.

14 §

Viittaukset rikoslakiin

Rangaistus 12 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 5 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 2, 3 ja 7 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 215/2012 sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § sekä 7 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 505/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavansisältöinen ote. Jos tieto päätöksestä on saatu EU-rikosrekisterilain 20 tai 20 a §:n nojalla tai mainitussa laissa tarkoitettua säilytysrekisteristä, merkitään rikosrekisterin otteelle ne tiedot, jotka voitaisiin tallettaa rikosrekisteriin. Rikosrekisterin otteelle ei kuitenkaan merkitä rikosrekisterissä olevaa tietoa sovelletuista lain säännöksistä, eikä tietoja, joiden merkitsemisen estää toisen jäsenvaltion asettama EU-rikosrekisterilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu ehto. Rikosrekisterin otteelle merkitään tämän lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

6 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen ri-

kosrekisteristä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:ssä tarkoitettua tehtävää varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä tarkoitettua sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta teosta, rikoslain 20 luvussa tarkoitettua seksuaalirikoksesta, 21 luvun 1 §:n nojalla taposta, 2 §:n nojalla murhasta, 3 §:n nojalla surmasta tai 6 §:n nojalla törkeästä pahoinpitelystä, 25 luvun 3 §:n nojalla ihmiskaupasta tai 3 a §:n nojalla törkeästä ihmiskaupasta, 31 luvun 2 §:n nojalla törkeästä ryöstöstä taikka 50 luvussa tarkoitetuista huumausainerikoksista. Otteeseen merkitään myös tiedot päätöksestä, jolla hänet on ennen edellä mainittujen lainkohtien voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla tuomittu edellä mainittua tekoa vastaavasta rikoksesta. Lisäksi otteeseen merkitään tiedot rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa taikka 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitetuista rikoksista tuomituista sakoista, jotka on rekisteröity sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:n 1 momentissa tarkoitettuun sakkorekisteriin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun otteeseen merkitään lisäksi tiedot:

1) päätöksestä, joka on 2 §:n 2 momentin nojalla merkitty rikosrekisteriin ja jolla henkilö on tuomittu tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua rikosta vastaavasta rikoksesta;

2) päätöksestä, joka on merkitty EU-rikosrekisterilaissa tarkoitettuun säilytysrekisteriin ja jolla Suomen kansalainen on toisessa jäsenvaltiossa tuomittu rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa taikka 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua rikosta vastaavasta rikoksesta sakkorangaistukseen;

3) päätöksestä, joka on saatu EU-rikosrekisterilain 20 tai 20 a §:n nojalla ja jolla henkilö on tuomittu toisessa jäsenvaltiossa tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua rikosta vastaavasta rikoksesta tämän lain 2 §:n 1 momentissa mainittua seuraamusta vastaavaan seuraamukseen tai rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa taikka 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua rikosta vastaavasta rikoksesta sakkorangaistukseen;

4) päätöksestä, joka on merkitty EU-rikosrekisterilaissa tarkoitettuun säilytysrekisteriin tai joka on saatu EU-rikosrekisterilain 20 tai 20 a §:n nojalla ja jolla henkilölle on asetettu kielto työskennellä tai muuten toimia alaikäisten parissa.

Rikosrekisterin tietoja luovutetaan toisen Euroopan unionin jäsenvaltion keskusviranomaiselle mainitulle keskusviranomaiselle esitetyn pyynnön perusteella siten kuin EU-rikosrekisterilain 15 ja 15 a §:ssä säädetään.

6 a §

Lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (/20) tarkoitettu vapaaehtoistehtävän järjestäjä saa tämän lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua vapaaehtoisen suostumuksella mainitussa laissa säädettyin edellytyksin.

7 §

Rikosrekisteriotteeseen merkitystä käyttötarkoituksesta riippumatta yksityinen henkilö voi esittää hallussaan olevan 6 §:n 2 tai 5 momentin taikka 6 a §:n nojalla annetun rikosrekisteriotteen, kun häntä ollaan valitsemassa mihin tahansa mainituissa lainkohdissa tarkoitettuihin tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (214/2012) 1 §:n 2 momentti, 6 §, 11 §:n 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 3 momentti, 21 §:n 1 momentti ja 22 §:n 1 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 15 a ja 20 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Lisäksi tässä laissa säädetään 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi tai asianomaisen henkilön suostumuksella sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa, sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

6 §

Tietojen edelleen luovuttaminen

Kun Oikeusrekisterikeskus toimittaa tietoja 5 §:n mukaisesti kansalaisuusjäsenvaltion, sen tulee ilmoittaa, että toimitettuja tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle valtiolle ainoastaan rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi taikka asianomaisen henkilön suostumuksella sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa.

11 §

Tietojen luovuttaminen säilytysrekisteristä

Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa säilytysrekisteristä tietoja toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle 14, 15 ja 15 a §:n mukaisesti.

15 §

Pyyntöön vastaaminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Oikeusrekisterikeskus luovuttaa toisen jäsenvaltion rekisteritietoja pyytäneelle keskusviran-

omaiselle yksityiselle henkilölle toimitettaviksi tämän pyytämät rikosrekisterin, sakkorekisterin ja säilytysrekisterin 3 §:ssä tarkoitetut tiedot vastaavasti kuin yksityinen henkilö saisi itseään koskevat tiedot rikosrekisterilain 6 §:n 1—5 momentin mukaisesti vastaavassa tilanteessa. Tiedot voidaan luovuttaa yksityiselle henkilölle toimitettaviksi myös sellaisen vapaaehtoistehävän hoitamista varten, johon kuuluu toimimista alaikäisten parissa, vastaavasti kuin tiedot merkitään rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteeseen.

15 a §

Pyyntöön vastaaminen alaikäisten kanssa työskentelyä tai toimimista varten

Oikeusrekisterikeskus luovuttaa toisen jäsenvaltion rekisteritietoja pyytäneelle keskusviranomaiselle asianomaisen henkilön suostumuksella pyydetty rikosrekisterin, sakkorekisterin ja säilytysrekisterin 3 §:ssä tarkoitetut tiedot sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa, vastaavasti kuin tiedot merkitään rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteeseen.

Jos rikosrekisterissä on säilytysrekisteriin merkittyjä tietoja, pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle toimitetaan ainoastaan säilytysrekisteriin merkityt tiedot.

16 §

Pyynnön sisältö, muoto ja kieli

Oikeusrekisterikeskus hyväksyy toisen jäsenvaltion keskusviranomaisen lähettämän 14, 15 tai 15 a §:ssä tarkoitetun pyynnön, jos se sisältää puitepäätöksen liitteenä olevassa lomakkeessa tarkoitetut, tarpeelliset tiedot. Pynnön on oltava sähköisessä muodossa taikka muussa kirjallisessa muodossa, jos sitä ei ole voitu tehdä sähköisesti.

17 §

Vastauksen sisältö, muoto ja kieli

Oikeusrekisterikeskus toimittaa vastaukseen 14, 15 ja 15 a §:ssä tarkoitetut tiedot pyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle puitepäätöksen liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti.

18 §

Määräajat

Edellä 15 ja 15 a §:ssä tarkoitetut tiedot Oikeusrekisterikeskuksen on toimitettava toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle 20 arkipäivän kuluessa päivästä, jona pyyntö on vastaanotettu.

20 a §

Pyynnön esittäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Oikeusrekisterikeskus esittää lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun tehtävän hoitamista varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu pyyntö koskee henkilöä, jonka osalta on tiedossa, että hän on ollut täysi-ikäisenä toisen jäsenvaltion asukas, eivätkä häntä koskevat rekisteritiedot ole tältä osin muutoin saatavilla, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka asukas henkilö on ollut.

21 §

Pyynnön sisältö, muoto ja kieli

Oikeusrekisterikeskus esittää 19, 20 ja 20 a §:ssä tarkoitetut pyyntönsä toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle puitepäätöksen liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti.

22 §

Tietojen käyttöä koskevat rajoitukset

Toisen jäsenvaltion 19 §:n 1 momentin, 20 tai 20 a §:n mukaisen pyynnön perusteella toimittamia rekisteritietoja ja niihin liittyviä tietoja saadaan käyttää ainoastaan sen rikosasian käsittelyssä taikka siihen tarkoitukseen, jota varten tiedot pyydettiin, sen mukaisesti kun tiedot toimitanut jäsenvaltio on ilmoittanut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 2013